Anu Castaneda

19.10.2021

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan kuulemistilaisuus 20.10.2021

Lausunto Valtioneuvoston selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja tulla kuulluksi kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Kotoutumisprosessin vahvistaminen on tärkeä tavoite. Selonteossa huomioidaan hyvin se, että kotoutumisen edistäminen on monen eri tahon tehtävä, ja että vaikuttavuuden lisäämiseksi kotoutumisen edistäminen tulisi valtavirtaistaa osaksi keskeisten politiikka-alojen suunnittelua, toimeenpanoa ja kehittämistä. Lisäksi on hyvin huomioitu, että eri alojen ammattilaiset tarvitsevat kotoutumiseen liittyvän osaamisen vahvistamista valtavirtaistaen.

THL pitää tärkeänä, että terveys, hyvinvointi ja turvallisuus näkyy selonteossa – nämä vaikuttavat kaikkeen kotoutumisessa ja kaikki kotoutumisessa vaikuttaa terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Toisin sanoen terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukemalla voimme edistää myös kotoutumista, ja vastaavasti kotoutumista edistämällä voimme tukea myös terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Olisikin tärkeää, että terveyden, hyvinvoinnin ja turvallisuuden tukemisen näkökulmat näkyisivät vielä paremmin läpi selonteon pelkän erillisen sisältökappaleen lisäksi.

Tuoretta, laadukasta tietopohjaa maahan muuttaneen väestön terveydestä, hyvinvoinnista ja turvallisuudesta on käytetty selonteossa verrattain hyvin, mikä on hienoa. Tällainen laadukas tietopohja on Suomessa karttunut valtavasti viimeisten vuosien aikana, ja tietopohjaa selonteon perustaksi olisi vielä enemmän, kuin mitä selonteossa tällä hetkellä on hyödynnetty.

THL näkee hyvänä, että selonteossa tunnistetaan vahvan tietopohjan tarpeet. Olisi tärkeää, että keskeisenä osana tietopohjaa, selvitysten ja koosteiden lisäksi, huomioitaisiin myös laajat, systemaattisesti kerättävät väestötutkimukset, jotka pystyvät parhaalla tavalla, yleistettävästi ja luotettavasti, vastaamaan kotoutumisen seurannan tietotarpeisiin. Myös väestösuhteiden seurannan tavoitteen soisi näkyvän selonteossa paremmin, sillä hyvät väestösuhteet, syrjimättömyys ja yhteiskunnan turvallisuus on tehokkaan kotoutumisen edellytys.

Selonteossa on hyvä linkitys muihin ajankohtaisiin toimenpideohjelmiin, kuten työelämän monimuotoisuusohjelmaan ja rasismin vastaisen ja hyvien väestösuhteiden toimintaohjelmaan. On tärkeää, että työelämän monimuotoisuusohjelman kirjaus siitä, että vieraskielisten osuus henkilöstössä heijastaisi vastaavia jakaumia ja osuuksia työikäisessä väestössä, on selonteossa mukana, ja että työelämän vastaanottavuus ja sen merkitys näkyy selonteossa hyvin. Koulutusalojen ja työelämän segregaatiosta on sen sijaan selonteossa melko vähän sisältöä.

THL pitää tärkeänä, että kotoutumisprosessia halutaan vahvistaa ja sen nopeutumista tukea. Kotoutumisajan rajaaminen tuskin tukee tätä tavoitetta. Monet verkkokurssit, oppaat, testit ja vastaavat kotoutumisprosessia ohjaavat tai tukevat toimenpiteet ja aikataulut sopivat hyvin eri

tavoin eri taustoista, tilanteista ja lähtökohdista tuleville maahan muuttaneille ja eri statuksilla Suomessa asuville. Esimerkiksi riittävän vakaiden elinolosuhteiden turvaaminen ja riittävä psyykkinen hyvinvointi ovat edellytyksiä oppimiselle.

THL pitää hyvänä, että inklusiiviseen kielenkäyttöön kannustetaan selvityksen lopussa. Työ- ja elinkeinoministeriön johtamassa sanastotyössä kotoutumisen ja maahanmuuton toimijat ja maahan muuttaneet henkilöt itse ovat kohdistaneet uudistamistoiveita erityisesti termeihin maahanmuuttaja → maahanmuuttanut ja kotouttaminen → kotoutuminen. Olisi hienoa, jos tällainen inklusiivinen kielenkäyttö näkyisi nykyistä paremmin tässäkin selonteossa osana laajempaa poliittisten toimijoiden sitoutumista siihen.

Pääjohtaja Markku Tervahauta

Johtaja Tiina Laatikainen